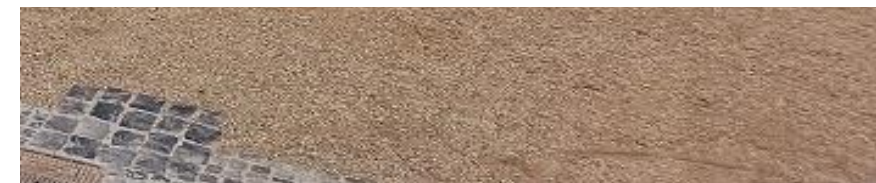

Reserves

Gemeente Groningen

22 januari 2025

Onderwerpen

- Wat zijn reserves, incidenteel & structureel, verschil met voorzieningen [PwC]
- Soorten reserves [GG - Piet]
- Kaders [GG - Piet]
- Werkwijze & besluitvorming [GG - Piet]
- Beoordeling [GG - Piet]
- SIA & Sparen voor de toekomst [GG - Peter]
- Voorbeelden: Kardingse en Onderwijshuisvesting [GG - Peter]
- Vergelijking met andere gemeenten [PwC]
- Beschouwing [PwC]

Wat zijn reserves?

Wat zijn reserves?

- Behoort tot het eigen vermogen (verschil tussen alle bezittingen en de schulden)
- 'potjes van de raad'
- **Volledige beschikkingsbevoegdheid van de raad,**
De raad is eigenaar van de reserves.
Alle mutaties in reserves moeten dus onderbouwd zijn met een raadsbesluit voor 31 december.
- Mutaties moeten worden vastgesteld door de raad via begroting, begrotingswijzigingen of resultaatbestemming
- relevante kaders: Financiële verordening, kadernota weerstandsvermogen/nota reserves en voorzieningen

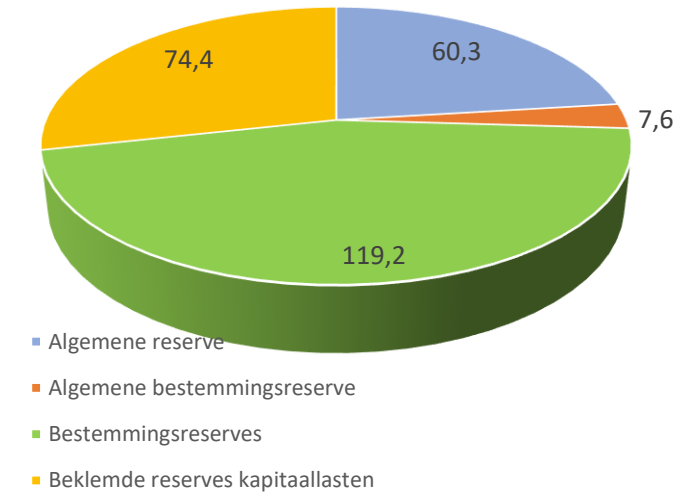
Eigen vermogen

Eigen Vermogen					
(bedragen x 1.000 euro)	Saldo 1-1- 2023	Resultaat vorig jaar	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12- 2023
Algemene reserve	48.753	46.862	16.218	67.940	43.894
Bestemmingsreserve	150.126	35.214	31.878	18.843	198.375
Totaal	198.880	82.076	48.096	86.784	242.269

Type reserves

- Algemene reserve
- Bestemmingsreserves (een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven):
 - Algemene bestemmingsreserve ('verzamelpot')
 - Specifieke bestemmingsreserves
 - Beklemde reserve kapitaallasten (voor dekking toekomstige kapitaallasten)

Begroting 2025: saldo per 31-12-2025 (x € 1 miljoen)

Definitie algemene reserve

- Een algemene reserve heeft geen bestemming/bestedingsdoel is onderdeel weerstandsvermogen
- Mutaties zijn het gevolg van de verwerking van het rekeningresultaat.

Definitie bestemmingsreserve

- Aan deze reserves wordt door de raad een 'oormerk gegeven
- Beleidsmatig van karakter
- Mutaties zijn onttrekkingen (bate) of toevoegingen (last)
- Beklemde reserves voor rente en afschrijvingslasten van een geactiveerde investering

Baten en lasten

Toevoeging en onttrekkingen aan reserves zijn INCIDENTELE gelden (je kan het opgebouwde deel 'de spaarpot' maar één keer uitgeven).

NB Kapitaallastenreserves zijn wel structureel

Toevoeging aan reserve
is een last

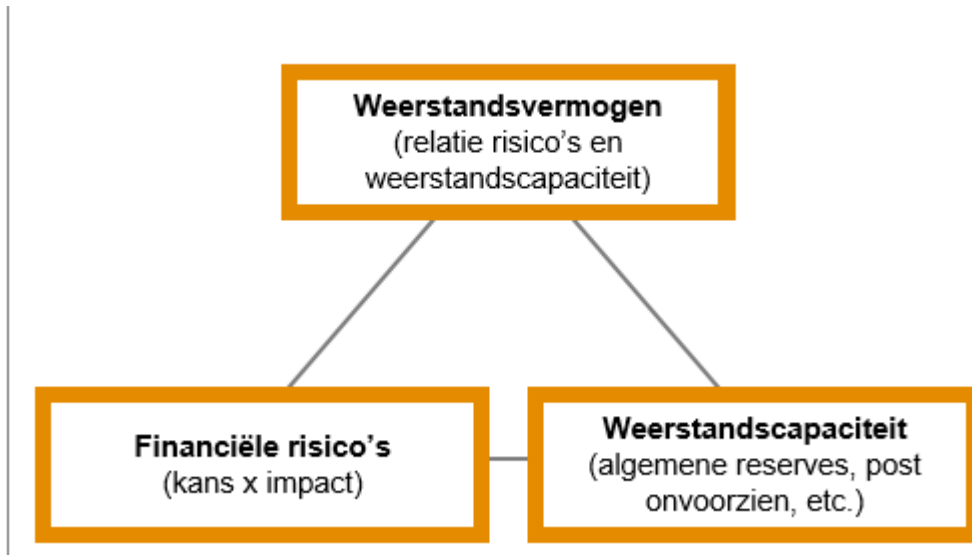
Onttrekking aan reserve
is een bate

Verschuivingen tussen reserves zijn NIET toegestaan, tenzij het verschuivingen betreft tussen reserves binnen hetzelfde programma.

Algemene reserve is belangrijk voor de financiële weerbaarheid van de gemeente

(is er voldoende buffer om een of meerdere risico's op te vangen)

Berekening weerstandsvermogen begroting 2025
(bedragen x 1.000 euro)

	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandsvermogen (A)	152.737	154.055	158.165	159.014
Algemene Reserve/reserve Grondzaken	80.117	80.522	84.052	84.378
Overig weerstandsvermogen	72.620	73.533	74.113	74.636
Benodigde weerstandsvermogen (B)	102.056	114.571	115.762	124.883
Risico grondexploitatie * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	56.160	55.710	53.550	53.010
Overige risico's * waarschijnlijkheidsfactor (90%)	45.896	58.861	62.212	71.873
Ratio weerstandsvermogen (A/B x 100%)	150%	134%	137%	127%
Verhouding reserves / benodigd weerstandsvermogen	79%	70%	73%	68%
Ambitie beschikbaar weerstandsvermogen op 100%	100%	100%	100%	100%
Verschil tussen beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen	50.682	39.484	42.402	34.131
Streefwaarde verhouding reserves/benodigd weerstandsvermogen 50%	50%	50%	50%	50%
Verschil tussen streefwaarde en actuele prognose verhouding reserve/wsv	29.089	23.236	26.171	21.937

Meerjarige projecten i.r.t. Algemene Reserve (AR)

Meestal: start met projectbudget wat over meerdere jaren wordt ingezet.

Incidenteel: projecten waarbij in het begin van de looptijd kosten worden gemaakt welke in de verdere looptijd zullen worden terugverdiend. In zo'n geval kunnen de kosten in het begin van de looptijd worden onttrokken aan de AR. De besparingen die in de latere looptijd worden gerealiseerd worden dan weer teruggestort in de AR, totdat de onttrokken bedragen zijn goedge maakt. In dat geval dient de AR als een tijdelijke financiering.

Voorzieningen zijn geen reserves (geen ‘potje van de raad’, BBV)

Volgens BBV is sprake van een voorziening indien:

- **Sprake is van een juridisch of in feite afdwingbare verplichting**
- Verplichtingen waarvan de omvang nog niet vaststaat, maar betrouwbaar te schatten is
- Sprake is van een (vermoedelijke) uitstroom van middelen
- Sprake is van een toekomstige vervangingsinvestering, waarvoor een heffing wordt geheven
- Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Reserves	Voorzieningen
Eigen vermogen	Vreemd vermogen
In economische zin vrij besteedbaar	Vaste bestemming
Intern financieringsmiddel	Schuld ten opzichte van een derde (verliezen, risico's, kostenegalisatie)
Resultaatbestemming: ontstaan door resultaten in een (voorgaand) boekjaar	Resultaatbepaling: oorsprong in (voorgaand) boekjaar
Rentetoevoeging toegestaan in geval van beklemd reserve (via de exploitatie)	Rentetoevoeging niet toegestaan (behalve bij contante waardeberekening en bij van derden verkregen middelen waar inflatiecorrectie moet worden toegepast)
Gewenste omvang niet (direct) te bepalen	Omvang gelijk aan de verwachte verplichting

Rol raad alleen mbv
wel/niet onderhouds-
voorzieningen

Bestemmingsreserves Groningen

Specifieke bestemmingsreserves

Voorbeelden specifieke bestemmingsreserves:

- Egalisatiereserves:
 - Richten zich op de verdeling van de bijdragen in de tijd. Bijv. egalisatiereserve instellingen: ontvangsten en uitgaven hiervoor vallen niet in hetzelfde jaar.
- Spaarreserves:
 - Sparen ter dekking van toekomstige uitgaven. Bijv. Sparen voor de toekomst.
- Reserveren middelen voor bepaalde doelen:
 - Bijv. Kunst op straat: Hiervoor zijn specifieke afspraken gemaakt waaraan het geld besteed mag worden.
- Afdekking specifieke risico's:
 - Bijv. Gresco: Plotselinge stijging van energietarieven drukken hierdoor niet meteen op het exploitatieresultaat.
- Reserve budgetoverheveling:
 - Decembercirculaire en Samenwerkingsverbanden

Kaders – Kadernota weerstandsvermogen

Kadernota weerstandsvermogen

- Onderdeel hiervan: nota reserves en voorzieningen

Sturing door de raad

- Bij het instellen en opheffen van een reserve (doel, maximum omvang);
- Bij mutaties: deze worden voorgelegd aan de raad via raadsvoorstel;
- Indien mutaties effect hebben op het weerstandsvermogen wordt dit ook vermeld.

Uitzonderingen:

- Onttrekkingen aan reserves waarvan bij de jaarrekening blijkt dat deze (deels) niet nodig waren;
 - Positieve resultaten voortkomend uit de decembercirculaire;
 - Resultaten bij de jaarrekening op samenwerkingsverbanden.
- Hiervoor is geen raadsbesluit nodig. Wel toegelicht in de jaarrekening.

Kaders - Kader resultaatbepaling en resultaatbestemming

Kader resultaatbepaling en resultaatbestemming

- Integraal afwegingsmoment van de beschikbare middelen;
- Bij vaststelling jaarrekening (t-1) voorstel tot overheveling van budgetten naar huidig jaar (t);
- Overschot naar reserve of inzet begroting komend jaar (t+1).

Meerjarige projecten

Uitgangspunt: Projectbudget beschikbaar per uitvoeringsjaar

Projecten waarbij in het begin van de looptijd kosten worden gemaakt welke in de verdere looptijd zullen worden terugverdiend. In zo'n geval kunnen de kosten in het begin van de looptijd worden onttrokken aan de Algemene Reserve (AR). De besparingen die in de latere looptijd worden gerealiseerd worden dan weer teruggestort in de AR.

Als er in een bepaald jaar een overschot is ten opzichte van begroot en dit is voor het verdere verloop van het project nog nodig dan kan dit in de Algemene Bestemmingsreserve (ABR) worden gestort. Op het moment dat het nodig is kan dit bedrag weer worden onttrokken vanuit de ABR.

Kaders - Kader resultaatbepaling en resultaatbestemming

Stedelijk Investeringsfonds (SIF) [Bestaand]

Dit fonds is noodzakelijk voor de financiering van fysieke investeringen in stedelijke vernieuwings- en/of ontwikkelingsprojecten, die bijdragen aan de groei van de stad en de uitvoering van de omgevingsvisie (The Next City). Het SIF is als bijzonder resultaat aangemerkt. Daarvoor geldt dat resultaten beschikbaar blijven voor de benoemde groep activiteiten. Eventuele vrijval van SIF-geld blijft beschikbaar binnen het SIF en wordt toegevoegd aan de reserve SIF.

Strategische Investeringsagenda (SIA) [Nieuw – wordt dit jaar voorgelegd aan de raad]

De SIA bestaat uit meerdere projecten. De structurele financiële effecten van de projecten worden betrokken bij de begroting en zijn in grote lijnen ingeschat voor de komende jaren. Hiervoor zijn spaarbedragen opgenomen. Structurele opgaven die voortkomen uit de SIA worden op deze manier gedekt uit de beschikbare spaarbedragen. Wanneer de bedragen daadwerkelijk echt nodig zijn en hoe hoog dit is, is onzeker en afhankelijk van verdere uitwerking, besluitvorming en het tempo waarin investeringen worden gerealiseerd. Daarom wordt mogelijke incidentele vrijval van middelen bij de SIA behouden voor de SIA. Vrijval van de middelen kunnen naar de reserve 'Sparen voor de toekomst' worden gebracht en weer onttrokken uit deze reserve als deze middelen nodig zijn.

Werkwijze

Momenten van besluitvorming door de raad over reservemutaties:

- Kaderstelling
- Begroting
- Afzonderlijke raadsvoorstellen
- Verzamelde begrotingswijzigingen

De raad besluit:

- I. de begroting 2025 vast te stellen;
- II. de baten, lasten (inclusief de voorgestelde intensiveringen van € 14,673 miljoen incidenteel en € 12,024 miljoen structureel, € 1 miljoen inzet voor strategische investeringsagenda en de voorgestelde dekkingsbronnen van € 3,050 miljoen incidenteel en € 12,928 miljoen structureel), **toevoegingen en onttrekkingen aan reserves voor 2025 per deelprogramma vast te stellen** en de meerjarenraming 2025-2028 als leidraad voor het te voeren beleid te aanvaarden;

Werkwijze - Begroting

Verloopoverzicht reserves 2025

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 31-08-2024	Prognose 2024	Prognose Saldo 31-12-2024	Begrote toevoeging 2025	Begrote onttrekking 2025	Saldo 31-12-2025
Algemene Reserve	71.374	-4.036	67.338	10.569	17.570	60.337
Algemene Bestemmingsreserve	15.418		15.418	752	8.550	7.620
Aandelen Essent NV	1.345		1.345			1.345

Toelichtingen op reserves

Omschrijving	Doel	Maximale Saldo 31-12- 2025	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	De algemene bestemmingsreserve is voor bestemde middelen, waarvoor geen afzonderlijke bestemmingsreserve is ingesteld.	7.620	In de begroting 2025 wordt 752 duizend euro rijksmiddelen versterking dienstverlening aan deze reserve toegevoegd. We onttrekken 8,6 miljoen euro: 5,3 miljoen euro ter dekking van de incidentele opgave strategische investeringsprojecten, 1,25 miljoen inzet rijksmiddelen versterking dienstverlening (actieplan aanpak huiselijk geweld en uitvoeringsprogramma aanpak armoede), 700 duizend euro voor individuele studietoelage en 1,3 miljoen euro voor het meerjarig project vervanging DaFinci.	Voldoende

Werkwijze – Afzonderlijk raadsvoorstel

Raadsvoorstel

Onderwerp	Beveiligingsmaatregelen reisdocumenten op locaties	
Telnr.	14 050	Bijlagen 0
Registratienummer	316949-2024	
Classificatie	☒ Openbaar ☐ Geheim ☐ Vertrouwelijk (bij gebruik van persoonsgegevens)	
Portefeuillehouder	Broeksma	
Langetermijn agenda (LTA)	LTA ja: ☐ Maand Jaar	
Raad	LTA nee: ☒ Niet op LTA	

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. op grond van wettelijk voorschrift de bezetting op de locaties van Burgerzaken uit te breiden van 2 naar 3 personen;
- II. de extra lasten voor 2025 t/m 2027 van € 200.000,-- per jaar te dekken uit de algemene reserve;
- III. de gemeentebegroting 2025 op deelprogrammaniveau overeenkomstig te wijzigen.

Werkwijze – Verzamelvoorstel begrotingswijzigingen

A17 Meerjarig project Wietexperiment

Het experiment gesloten coffeeshopketen (wietexperiment) is een meerjarig project dat tot 2030 zal duren. Door vertraging op landelijk niveau lopen de kosten en de dekking per jaar niet parallel. De rijksmiddelen zijn ontvangen voorafgaand aan de start van het experiment. In 2024 is hierdoor sprake van overdekking die wij in de komende jaren voor de projectkosten willen inzetten. Daarom stellen wij voor om het budget voor 2024 te verlagen en deze toe te voegen aan de algemene bestemmingsreserve. Op deelprogramma 2.2 'Veiligheid' dalen de lasten incidenteel met 809 duizend euro en we voegen ditzelfde bedrag op deelprogramma 4.2 'College, raad, wijkontwikkeling en wijkvernieuwing' toe aan de algemene bestemmingsreserve. Dit bedrag wordt in de jaren 2025 en verder aan de reserve onttrokken ter dekking van de kosten van dit experiment.

Programma	Deelprogramma	I/S	Lasten	Baten	Saldo vr res. mut	Toev.res	Onttr.res	Saldo na res. mut
02 Leefomgeving en Veiligheid	02.2 Veiligheid	I	-809		-809			-809
04 Dienstverlening en bestuur	04.2 College, raad, wijkvernieuwing	I			0	809		809
TOTAAL BEGROTINGSWIJZIGING			-809	0	-809	809	0	0

Beoordeling reserves

Bij de begroting en jaarrekening wordt door de organisatie per reserve beoordeeld of:

- het doel waarvoor de reserve is ingesteld nog manifest is;
- het saldo van de reserve per de datum van beoordeling nog toereikend is in relatie tot het doel waarvoor de reserve is ingesteld;
- de verwachte ontwikkeling van het saldo van de reserve nog zodanig is dat het doel waarvoor de reserve is ingesteld kan worden bereikt.

Strategische investeringsagenda & Sparen voor de toekomst

Waarom?

- Grote investeringsopgave. Noodzakelijk voor om Groningen te *verduurzamen, aantrekkelijk, economisch sterk en leefbaar te houden*.
- Veelheid en omvang van projecten i.c.m. de financiële onzekerheid en de uitvoeringskracht van de organisatie en de markt vragen om een langjarige en brede afweging.
- Slim en verantwoord investeren (prioritering en fasering, besparingen, optimalisaties en/of combinaties en cofinanciering).

Hoe?

- Elk jaar inzicht bieden in grote projecten die op ons afkomen en besluiten die de komende periode noodzakelijk zijn → Koppelen aan begroting – financiële reservering.
- We doen niet alles tegelijk. Realisatiebesluiten worden afzonderlijk aan de raad voorgelegd.
- 10 jaar i.p.v. 4 jaar vooruitkijken.
- Strategische investeringsagenda is geen meerjarenbegroting, maar een *hulpmiddel*.

Strategische Investeringsagenda & Sparen voor de toekomst

Sparen door:

1. Een structurele reservering op te nemen in de begroting en jaarlijks te beoordelen en te actualiseren (zie tabel)
2. Middelen toe te voegen aan de reserve sparen voor de toekomst (stand eind 2025: circa 40 mln.)

Onderbouwing financiële reservering SIA						
(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Nieuw Muziekcentrum	0	0	0	0	-1.300	-1.607
Gebiedsontwikkeling Kardingse	0	-7.200	0	-1.861	-3.722	-11.068
Martiniplaza	-700	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Museum aan de A	-473	-504	-488	-578	-933	-933
Gebiedsontwikkeling Stationsgebied	-17.000	0	-47	-533	-533	-533
Gebiedsontwikkeling Meerstad	-10.050	-300	-975	-1.650	-2.325	-2.900
Westelijke ringweg	0	0	0	0	0	0
Masterplan sportvoorzieningen	0	-188	-1.792	-3.163	-7.880	-7.880
Meerstad-Noord	-86	-86	-86	-86	-86	-86
Raming structurele en incidentele lasten	-28.309	-9.678	-4.787	-9.270	-18.179	-26.406
Structurele lasten (1)	-1.308	-2.479	-4.787	-9.270	-16.879	-24.799
Incidentele lasten	-27.000	-7.200	0	0	-1.300	-1.607
Structurele rente-stelpost voor hogere marktrente (2)	0	-500	-1.000	-2.000	-3.500	-4.000
Indicatie totale structurele kosten (1+2)	-1.308	-2.979	-5.787	-11.270	-20.379	-28.799
Totaal structurele financiële reservering (afgerond)	-1.000	-5.000	-10.000	-15.000	-20.000	-29.000

Er volgt nog een raadsvoorstel voor een kader (hoe om te gaan met de reservering en de reserve sparen voor de toekomst)

Voorbeeld: Vitaliteitscampus Kardinge

- Project uit de Strategische investeringsagenda.
- Bestaande gebouw is in 1993 gerealiseerd.
*Oorspronkelijke investering in Kardinge was destijds vele malen lager.
Gebouw is grotendeels afgeschreven (terugloop kapitaallasten anders ingezet)*
- Noodzaak om te sparen.
*Structurele reservering in de strategische investeringsagenda
Reserve sparen voor de toekomst (bv. voor incidentele opgave gebiedsontwikkeling).*
- Afschrijvingssystematiek is inmiddels gewijzigd voor 'Grootschalige gebouwen met een boven-stedelijke functie' (raadsbesluit).
 - + Kapitaallasten blijven gelijk en beschikbaar bij nieuwbouw.
 - Over de gehele levensduur duurder door hogere rentekosten.
- Besluitvorming door de raad over realisatie.

Sparen voor de
toekomst

Voorbeeld: Onderwijshuisvesting

- Project uit de Strategische Investeringsagenda
- Grote investeringsopgave. Prioritering op basis van gebouwkwaliteit en gebouwleeftijd.
- Duurzaamheidsopgave (nieuwe gebouw energieneutraal en gasloos). Nieuwbouw versnellen.
- Sturing op basis van IHP: “Scholenplan Gro Up 2024-2039” in mei 2024 vastgesteld raad.
- Uitvoeringsprogramma tot en met 2031 gedekt (tranches 2 – circa 150 mln. en tranche 3 – circa 110 mln.).
- Noodzaak om te sparen.

In het verleden al structurele middelen beschikbaar gesteld in de begroting.

Op dit moment geen aanvullende opgave voor de strategische investeringsagenda.

Reserve onderwijshuisvesting.

Bijzonder resultaat (gesloten systeem).

Reserve onderwijshuisvesting

- Reserve voor opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen;
- Op grond van de actualisatie van het Integraal huisvestingsplan onderwijs;
- Stand eind 2025: circa 6 mln. Loopt op. Omvang in 2024 beoordeeld.

Er is (deels) al
gespaard

Reserves in de begroting en jaarrekening en aandachtspunten

Besluit begroting

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de begroting 2025 vast te stellen;
- II. de baten, lasten (inclusief de voorgestelde intensiveringen van € 14,673 miljoen incidenteel en € 12,024 miljoen structureel, € 1 miljoen inzet voor strategische investeringsagenda en de voorgestelde dekkingsbronnen van € 3,050 miljoen incidenteel en € 12,928 miljoen structureel), **toevoegingen en onttrekkingen aan reserves voor 2025 per deelprogramma** vast te stellen en de meerjarenraming 2025-2028 als leidraad voor het te voeren beleid te aanvaarden;
- III. kennis te nemen van het in bijlage 3 van het raadsvoorstel opgenomen onderzoeksplan doeltreffendheid en doelmatigheid;
- IV. de kredieten voor routine-investeringen van totaal € 20,067 miljoen beschikbaar te stellen conform overzicht investerings- en financieringsstaat van de financiële positie in de ontwerpbegroting 2025;
- V. een uitvoeringskrediet van € 14,262 miljoen beschikbaar te stellen voor de investeringen in de openbare ruimte 2025;
- VI. **de kapitaallasten van € 625.000 voor de investeringen van € 14,262 miljoen te dekken uit de investeringsmiddelen vervangingsinvesteringen openbare ruimte;**
- VII. een krediet van € 455.000 beschikbaar te stellen voor uitbreiding van het Vrije veld op begraafplaats Selwerderhof en de kapitaallasten van € 19.000 te dekken uit begrafenisrechten;

Financieel overzicht lasten en baten

01 Economie en Ruimte

Omschrijving	Rekening 2023	Actuele Begroting 2024	Primitieve begroting 2025	2026	2027	2028
(Bedragen x 1.000 euro)						
<i>Lasten</i>						
01.1 Economie en werkgelegenheid	26.056	40.778	43.061	43.784	44.707	45.474
01.2 Mobiliteit	38.635	45.374	48.554	48.820	50.998	51.928
01.3 Wonen	36.798	57.177	43.899	37.801	36.851	37.108
Totaal	101.489	143.328	135.514	130.405	132.556	134.510
<i>Baten</i>						
01.1 Economie en werkgelegenheid	4.896	7.604	8.918	8.918	8.918	8.918
01.2 Mobiliteit	34.258	32.340	35.636	35.019	35.744	36.597
01.3 Wonen	25.012	35.107	26.361	22.139	20.241	20.241
Totaal	64.166	75.051	70.915	66.077	64.903	65.756
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-37.323	-68.277	-64.599	-64.328	-67.652	-68.754
<i>Reservemutaties</i>						
Totaal toevoegingen	2.745	1.962	600	126	126	126
Totaal onttrekkingen	472	547	32	32	32	32
Saldo van baten en lasten na reservemutaties	-39.596	-69.692	-65.167	-64.422	-67.747	-68.648

Reserves

Verloopoverzicht reserves 2025

Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Begroot Saldo 31-08-2024	Prognose 2024	Prognose Saldo 31-12-2024	Begrote toevoeging 2025	Begrote onttrekking 2025	Saldo 31-12-2025
Algemene Reserve	71.374	-4.036	67.338	10.569	17.570	60.337
Algemene Bestemmingsreserve	15.418		15.418	752	8.550	7.620
Aandelen Essent NV	1.345		1.345			1.345
Aandelen GEB holding BV		3.000	3.000			3.000
Afkoopsom onderhoud fietspad	403		403		23	380
Afkoopsommen erfpacht	13.504		13.504			13.504
Begraafplaatsen	157		157	30	30	157
Bijdrage MFA de Wijert	1.535		1.535		43	1.492
Bovenwijkse infrastructuur	1.986		1.986			1.986
Cofinancieringinvesteringfonds	718		718		38	680
De Suikerzijde	2.481		2.481			2.481
Duurzaamheid Scholen	263		263			263
Eemskanaalzone	9.303	600	9.903	600		10.503
Egalisatiereserve Instellingen	8.023		8.023		6.500	1.523
ESF	-229	804	575			575
Esserberg	127		127		11	116
Extra Beleid	654		654			654
Flankerend beleid	741		741			741
Fonds Energietransitie	2.000		2.000			2.000
Gebruiksovereenkomst voetbalverenigingen	26		26		6	20
Gresco	1.163		1.163			1.163

waar zou ik een vraag over stellen?

Toelichtingen op reserves

Omschrijving	Doel	Maximale omvang	Saldo 31-12- 2025	Toelichting mutaties	Beoordeling niveau
Algemene Reserve (AR)	Deze reserve dient ter dekking van het opvangen van onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn		60.337	In de begroting 2025 voegen we 10,6 miljoen euro toe aan de algemene reserve: op grond van eerder vastgestelde meerjarenbegrotingen 9,4 miljoen euro, terugbetaling meerjarig project transitie DIV ad 148 duizend euro en voorfinanciering Tweede Kamerverkiezingen 2023 ad 1,0 miljoen euro. We onttrekken 17,6 miljoen euro: 10 miljoen euro uit het rekeningresultaat 2023 ter dekking van de begroting, een bedrag van 4,9 miljoen euro uit het rekeningresultaat 2023 ter dekking van de incidentele opgave strategische investeringsprojecten, een bedrag van 2,5 miljoen euro ter dekking van de begroting van het grondbedrijf, 110 duizend euro ter dekking van het meerjarig project Afval BOR24 en 60 duizend euro voor de uitvoering van de moties herdenking slavernijverheden, Ketj Koti en Indië.	Voldoende
Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	De algemene bestemmingsreserve is voor bestemde middelen, waarvoor geen afzonderlijke bestemmingsreserve is ingesteld.		7.620	In de begroting 2025 wordt 752 duizend euro rijksmiddelen versterking dienstverlening aan deze reserve toegevoegd. We onttrekken 8,6 miljoen euro: 5,3 miljoen euro ter dekking van de incidentele opgave strategische investeringsprojecten, 1,25 miljoen inzet rijksmiddelen versterking dienstverlening (actieplan aanpak huiselijk geweld en uitvoeringsprogramma aanpak armoede), 700 duizend euro voor individuele studietoelage en 1,3 miljoen euro voor het meerjarig project vervanging DaFinci.	Voldoende
Bestemmingsres. Duurzaamheid Scholen	Deze reserve dient ter dekking van kosten voortvloeiende uit een nieuwe duurzaamheidsregeling voor scholen als gevolg van het Integraal Huisvestingsplan 2014-2017.		263	Er zijn geen mutaties begroot voor de periode 2024-2027.	Voldoende
Eemskanaalzone (BK)	Deze reserve dient voor het aanhouden van middelen als gevolg van marktwaardetoetsen. Middelen die vrijkomen doordat waardering van de strategische gronden en gebouwen worden opgeplust naar de waarde bij huidige bestemming op basis van een taxatie.		10.503	In 2024 is vanuit het rekeningresultaat 2023 een bedrag van 206 duizend euro toegevoegd. Daarnaast wordt in de actuele begrotingen van zowel 2024 als 2025 een bedrag van 600 duizend euro toegevoegd. Er zijn nog geen begrote onttrekkingen.	Voldoende
Egalisatiereserve Instellingen ivm concernaccres	We willen deze reserve op termijn opheffen. De mutaties van de subsidiebudgetten lopen voortaan via het financieel meerjarenbeeld. De resterende middelen		1.523	De structurele vrijval is 4 miljoen euro en de incidentele vrijval is 8 miljoen euro. De structurele vrijval wordt ingezet voor maatschappelijke opvang en vrouwen opvang (2,2 miljoen euro) en het verhogen van het accres gesubsidieerde instellingen	Voldoende

Jaarrekening

* De Algemene inkomsten betreffen de algemene dekkingsmiddelen

Baten en lasten totaal	Primitieve Begroting	Actuele Begroting	Rekening
Lasten totaal	1.190.508	1.400.965	1.332.870
Lasten totaal (exclusief reservemutaties)	1.153.535	1.352.869	1.284.774
Toevoegingen Reserves	36.974	48.096	48.096
Baten totaal	1.190.508	1.400.965	1.397.892
Baten totaal (exclusief reservemutaties)	1.160.757	1.306.682	1.311.108
Onttrekkingen Reserves	29.751	94.284	86.784
Totaal Saldo Baten en Lasten (exclusief reservemutaties)	-7.223	46.187	-26.334
Totaal Reservemutaties	7.223	-46.187	-38.687
Gerealiseerd Resultaat	0	0	-65.022

Begroting = realisatie

Eigen vermogen

Eigen Vermogen					
(bedragen x 1.000 euro)	Saldo 1-1-2023	Resultaat vorig jaar	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Algemene reserve	48.753	46.862	16.218	67.940	43.894
Bestemmingsreserve	150.126	35.214	31.878	18.843	198.375
Totaal	198.880	82.076	48.096	86.784	242.269

Reserves

Verloopoverzicht reserves

Naam reserve (bedragen x 1.000 euro)	Saldo 01-01-2023	Resultaat vorig jaar	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Algemene Reserve	48.753	46.862	16.218	67.940	43.894
Algemene Bestemmingsreserve	10.852	27.148	10.991	4.731	44.260
Aandelen Essent NV	1.345				1.345
Afkoopsom onderhoud fietspad	449			23	426
Afkoopsommen erfpacht	13.516	-12			13.504
Begraafplaatsen	34	123	30	30	157
Bijdrage MFA de Wijert	1.621			43	1.578
Bovenwijkse infrastructuur	1.986				1.986
Cofinancieringinvesteringfonds	854	316	65	222	1.013
Duurzaamheid Scholen	263				263
Eemskanaalzone	7.897		600		8.497
Egalisatiereserve Instellingen	4.191		10.285	7.403	7.073
ESF	1.651			1.217	434
Essenberg	149			11	138
Extra Beleid	868	-14		200	654
Flankerend beleid	1.547			806	741
Fonds Energietransitie	2.000				2.000
Gebruiksovereenkomst					

Toelichting reserves

Waar zit vrije ruimte?

Meer toelichting op beoordeling niveau?

Omschrijving	Doel	Saldo 31-12-2023	Toelichting mutaties 2023	Beoordeling niveau
Algemene Egalisatiereserve (AR)	Deze reserve dient ter dekking van het opvangen van onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn	43.894	In de primitieve begroting 2023 is een totaal bedrag van 16,218 miljoen euro aan de algemene reserve toegevoegd en 10,137 miljoen onttrokken. In 2023 is verder voor 10,940 miljoen aan de reserve onttrokken: Groninger Archieven (436 duizend euro), kamerverhuur (500 duizend euro), Jongerenparticipatie (50 duizend euro), Giro 555 Aardbeving donatie (238 duizend euro), Shelfish (40 duizend euro), Slavernijverleden (24 duizend euro), De Wingerd NSO (25 duizend euro), dierenartskosten minima (20 duizend euro), frictiebudget WIJ Samen (205 duizend euro), Transitie Informatiebeheer (854 duizend euro), Veiligheidsregio (2,153 miljoen euro), 2e Kamerverkiezingen 2023 (1,013 miljoen euro), voorziening spaarverlof (544 duizend euro), vernieuwing applicaties sociaal domein (4,100 miljoen euro), proceskosten belastingen (738 duizend euro). Vanuit de verwerking van de jaarrekening 2022 is het rekeningresultaat van 46,863 miljoen toegevoegd en voor de bestemmingsvoorstellen bij de jaarrekening is 46,863 miljoen euro onttrokken.	Voldoende
Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	Deze reserve is voor bestemde middelen, waarvoor geen afzonderlijke bestemmingsreserve is ingesteld. Hierdoor is in één oogopslag duidelijk welke middelen meetellen voor het beschikbaar weerstandsvermogen (AR) en welke middelen bestemd zijn (ABR).	44.260	In de primitieve begroting 2023 is een bedrag van 4,496 miljoen euro onttrokken ter inzet voor de opgaven en oplossing van de werkconferentie september 2023 voor 4,363 miljoen euro en de regeling TOZO voor 133 duizend euro en is er een bedrag toegevoegd van 6,091 miljoen vanuit het Gemeentefonds vanwege het vervallen van de Behoedszaamheidsraming. Aan de reserve is verder nog een bedrag van 2,700 miljoen euro toegevoegd als reservering voor de energietoelagen en 2,200 miljoen euro voor het meerjarenproject vervanging DaFinci. Aan de reserve is na de primitieve begroting nog een bedrag onttrokken voor de regeling TOZO (135 duizend euro) en voor huiselijk geweld (100 duizend euro). Vanuit de verwerking van de jaarrekening 2022 is een bedrag van 27,148 miljoen toegevoegd.	Voldoende
Aandelen Essent NV (BK)	Deze reserve dient als tegenwaarde ontvangen aandelen EGD bij overgang EGG naar EGD (nu: Essent).	1.345	Er hebben geen mutaties plaats gevonden	Voldoende
Beklemd reserve kapitaallasten	Deze beklemd reserve dient ter dekking van kapitaallasten	36.182	Er is 4,777 miljoen euro toegevoegd voor: gebouw van Vrijdag St.Jansstraat (1,493) Gresco (160) Verkeersveiligheid (700) Fietsstrategie (325), Speelvoorzieningen (15) Brugstraat Munnekeholm (350) Silkeborgweg pand lederz (1,454) Leefkwaliteit (30) Van Houten (250). Vanuit het rekeningresultaat 2022 is 4,187 miljoen euro toegevoegd voor Leefkwaliteit (656) en Binnenstad (4,122) en 2,897 miljoen euro onttrokken voor Stadhuis (62) en Grote Markt (2,835). Verder is er 342 duizend euro onttrokken voor Stadhuis (38), sportpark de Kring (11), van Lenneplaan (13) Speelvoorzieningen (86), Heesterpoort (56) Kunstwerf Bloemsingel (6), Gele stenen binnenstadbestrating (12) Woldjerspoor (37) ICT module DaFinci (33) Lammetjesplein (30) Skatebaan (20).	Voldoende
Openbaar Gebied	Deze reserve dient ter dekking van kosten inrichting openbaar gebied	24	Er hebben geen mutaties plaats gevonden	Voldoende
ESF	Deze reserve dient om vrijval van ESF- subsidie die de gemeente Groningen als centrumgemeente ontvangt te reserveren en wordt zoveel als mogelijk weer ingezet ter dekking	434	In de primitieve begroting is 1,217 miljoen euro uit de reserve gehaald.	Gezien de vaste lasten die uit deze reserve gedekt moeten worden is het saldo te laag. Daarom is het voorstel om het ESF resultaat 2023 aan de reserve toe te voegen.

Voorstellen bestemming rekeningresultaten

Vorgesteld raadsbesluit

- De raad besluit:
- I. de gemeenterekening 2023 van de gemeente Groningen vast te stellen;
 - II. de kredietoverschrijdingen < € 50.000,-- zoals toegelicht in de gemeenterekening 2023 te autoriseren;
 - III. de in bijlage Toelichting resultaat en bestemming bij de gemeenterekening 2023 opgenomen bestemming van het rekeningresultaat 2023, de nieuw in te stellen en op te heffen reserves en voorzieningen als ook het rentedragend maken van 2 voorzieningen vast te stellen;
 - IV. de wijzigingen in de looptijden van de meerjarige projecten zoals vermeld in dit raadsvoorstel vast te stellen;
 - V. de nacalculatie meerjarig project Virtueel Groningen vast te stellen;
 - VI. de gemeentebegroting 2024 op deelprogrammaniveau overeenkomstig te wijzigen.

2. Overzicht en toelichting voorstellen wijzigingen in de reserves
Uit de doorlichting van reserves die wij twee keer per jaar doen blijkt dat middelen uit reserves kunnen vrijvallen ten gunste van de algemene reserve of dat een andere wijzigingen noodzakelijk zijn. Bij de jaarrekening 2023 zijn hierin geen mutaties te melden.

3. Overzicht en toelichting nieuw in te stellen, op te heffen reserves en voorzieningen.

- 1. Reserves, nieuw in te stellen

Er zijn geen nieuwe reserves om in te stellen.
- 2. Reserves, op te heffen

Directie	Op te heffen reserve	Reden
Stadsbeheer	Speelvoorzieningen	Betreft een reserve overgekomen vanuit voormalige gemeente Ten Boer. Inmiddels is de reserve leeg en niet meer nodig.

1. Overzicht en toelichting voorstellen bestemming rekeningresultaten

- Binnen de deel-overzichten zijn de voorstellen als volgt gegroepeerd:
- Resultaat ingezet of gedekt bij de laatst vastgestelde begroting
 - Bijzondere resultaten
 - Meerjarige projecten
 - Incidentele middelen gemeentefonds
 - Samenwerkingsverbanden/centrumgemeente
 - Bijdragen naar beklemd reserve
 - Niet in het kader opgenomen voorstellen

Een negatief bedrag in onderstaande tabel betreft een voorgestelde bestemming waardoor het besteedbaar resultaat wordt verlaagd. Een positief bedrag betekent een verhoging van het besteedbaar resultaat, bijvoorbeeld doordat voorgesteld wordt een nadeel te verrekenen met een bestemmingsreserve.

Directie		Bestemmingsvoorstel	Reserve/ Exploitatie	Bedrag (x € 1.000)
Nr	Programma			
Deelprogramma				
RESULTAAT REKENING 2023				
CATEGORIE BIJZONDERE RESULTATEN				
1	Werk en Participatie 03 Vitaal en Sociaal 03.1 Werk en inkomen	Werk en Ontwikkelprogramma We stellen voor om de 306 duizend euro van het resultaat op het werkprogramma toe te voegen aan de exploitatie 2024 ter dekking van de hogere verwachte lasten zoals opgenomen in de begroting 2024 van het werk- & ontwikkelprogramma.	E	-306
2	Sport050 03 Vitaal en Sociaal 03.4 Sport en bewegen	Vrijval kapitaallasten sportaccommodaties De raad heeft bepaald de vrijval van kapitaallasten sportaccommodaties als bijzonder resultaat aan te merken ter dekking van toekomstige noodzakelijke sportinvesteringen volgens het Mulieronderzoek. Het resultaat vrijval kapitaallasten sportaccommodaties wordt verrekend met de bestemmingsreserve (co)investeringsfonds sportaccommodaties	R	-40
22	Stadsontwikkeling 01 Economie en Ruimte 01.1 Economie en werkgelegenheid	Stadshavens Conform het raadsvoorstel 10922-2022 wordt de vrijval op structurele middelen voor de jaren 2022 t/m 2025 toegevoegd aan de reserve Eemskanaalzone.	R	-296
23	Stadsontwikkeling 01 Economie en Ruimte 01.1 Economie en werkgelegenheid	Bestemmingsreserve Grondzaken We stellen voor het resterende resultaat grondzaken 5,7 miljoen euro toe te voegen aan de reserve grondzaken.	R	-5.720
24	Stadsontwikkeling 01 Economie en Ruimte 01.1 Economie en werkgelegenheid	Beklemd reserve Stadshavens We stellen voor van het resultaat grondzaken 90 duizend euro te onttrekken aan de reserve kapitaallasten Stadshavens ter dekking van de gedane uitgaven.	R	90
25	Stadsontwikkeling 01 Economie en Ruimte 01.1 Economie en werkgelegenheid	Bestemmingsreserve Hergebruik grond We stellen voor het resultaat exploitatie hergebruik grond van 175 duizend euro te onttrekken aan de bestemmingsreserve hergebruik grond ter dekking van de gedane uitgaven.	R	175

Aandachtspunten

- Kaders updaten bij Reserve budgetoverheveling (dus niet onnodig oppotten)
- Kaders Strategische investeringsagenda 'Sparen voor de toekomst' (blijf aan de knoppen)
 - Wanneer betrek je de SIA in de besluitvorming?
- Onder druk bezuinigingen sneuvelen vaak het sparen

Vergelijking met andere gemeenten

- Groningen: Een algemene reserve en 35 bestemmingsreserves in de jaarrekening 2023
- Almere: AR: Saldireserve, buffer, Algemene reserve grondbedrijf en 13 bestemmingsreserves in de jaarrekening 2023
- Bij een algemene bestemmingsreserve is het aandachtspunt of de raad ovoldoende inzicht heeft.
- Leeuwarden: Een algemene reserve en 20 bestemmingsreserves in de jaarrekening 2023
- Andere gemeenten zoals gemeente Leeuwarden en gemeente Apeldoorn maakt gebruik van een Reserve Overlopende Projecten (ROP)

Ultimo 2023 x €1.000,-	1	2	3	4	
	Eindhoven	Almere	Leeuwarden	Tilburg	Groningen
Algemene reserve	137.388	222.887	21.169	57.300	43.894
Saldo baten en lasten	21.580	-37.291	10.101	23.100	65.022
Bestemmingsreserve	342.408	273.042	103.406	800.400	198.375
Totaal eigen vermogen	501.376	458.638	134.676	880.800	307.291
waarvan kapitaallastenreserve	5.761	165.924	0,17	174.100	58.562
	1%	36%	0%	20%	19%
Begrotingstotaal (omvang lasten incl reservemutaties)	1.298.829	1.337.900	754.552	1.338.200	1.332.870
Aantal algemene reserves	1	4	1	1	1
Aantal bestemmingsreserves	47	13	20	32	35
waarvan kapitaallastenreserves	1	3	1	1	7
Reserve budgetoverheveling?	46.470	-	23.842	13.400	-
Solvabiliteitsratio	43%	32%	16,9%	62%	10%
Netto schuldquote	35%	43%	58,3%	26%	95%
Verhouding reserves/begrotingsomvang	39%	34%	18%	66%	23%